

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXVII наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 40

Одеса – 2021

Вообще создаётся впечатление, что у Виктора Арнольдовича Бершадского есть строки, посвященные каждому уголку Одессы.

Поэзия Виктора Бершадского повествует читателю, что Одесса для поэта – это город-герой, который имеет богатую историю и красивую архитектуру, город с множеством акаций и морским запахом, это город в котором живут веселые и жизнерадостные люди.

-
1. Бершадский В. А. Марсианка: Стихи. Одесса: Маяк, 1974. 79 с.
 2. Бершадский В. А. Одесса: отрывок из поэмы. Одессе посвящается: Город-герой в художественной литературе. Одесса: Маяк, 1971. С 259 - 260.
 3. Бершадский В. А. Оранжевое небо: Стихи. Одесса: Маяк, 1968. 103 с.
 4. Бершадский В. А. Солнце на мачтах: Стихи. Одесса: Маяк, 1962. 135 с.

ОБРАЗ «НОВОЇ ЖІНКИ» У ТВОРАХ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ

Фу В.

В другій половині ХІХ століття зароджується феміністичний рух, що означав передусім боротьбу за рівноправ'я прав жінок і чоловіків, крім того право жінок працювати, вчитися та право жінкам вступати в університети. В цей період створювалися феміністичні угруповання. І до одного з таких угруповань належала Ольга Юліанівна Кобилянська.

Можна стверджувати, що Ольгу Кобилянську вважали своєю українські феміністки, адже слова з її доповіді стали для них гаслом – «Бути сама собі ціллю». «Бути передовсім собі ціллю, а опісля або стати для одного чимось величним на всі часи, або віддатися праці для всіх. Боротися за щось найвище, сягаюче далеко поза буденне щастя. Такий мій ідеал Свобідний чоловік із розумом – це мій ідеал». «...Будучина жіноча лежить в їх руках. Нехай озброюється кожна по можності, відповідно до обставин, а зброя їх яка чиста, яка сильна, як варто по неї сягнути!» Ніби своєрідним маніфестом ідеї «нової» жінки послуговують слова зі щоденника: «Бувайте здорові й розглядайте мене як психологічну загадку». [4, с. 114]

О. Кобилянська кинула виклик домінуючій чоловічій традиції, бо відчувала себе спадкоємницею зрілої традиції «жіночої літератури», маючи своїми попередницями Марка Вовчка і Ганну Барвінок, Олену Пчілку та Наталю Кобринську. «Літературний образ жінки ХІХ століття – «покритки»,

«бурлачки», «повії», що були квінтесенцією горя, нещастя й немочі, відступив перед «царівною» і «одержимою духом». В українській літературі вперше прозвучав інтелігентний жіночий голос, а разом з ним і феміністична ідея», – писала Соломія Павличко. [5, с. 357]

Письменниця пише свої твори, щоб показати людям її образ «нової жінки» — жінки, яка має силу волі, і вона не залежить від чоловіка. «Нова жінка» провокує, збуджує протистояння, накликає шквал непорозуміння... Та не сила «нової» жінки зустрічала супротив суспільства, побоювання самого чоловіка – втратити, відійти на другорядну роль, тому й підкреслюється цінність жінки, але лише тої, яка матиме належність виключно до побутових справ.

О. Кобилянська хоче показати своє бачення жінки. Вона не чекає на схвалення всіх людей. Ось чому вона не сильно зважає критику рецензента Михайла Грушевського на її оповідання «Царівна». Вже з першого речення цей відгук свідчить про упередженість автора до самої форми твору: «Оповідання у формі дівочого дневника на звиш 400 сторінок – бррр! думав я собі, поглядаючи на сю книжку...». [1, с. 277] Рецензент не відчув ні сучасності теми, ні художньої манери авторки. Повість видалася М. Грушевському модернізацією старої, вічної історії про Попелюшку, в якій бракувало локального колориту: «... історія може бути перенесена без великих перемін у яку-небудь країну...». [1, с. 279] Крім того, він закидав О. Кобилянській гіпертрофований психологізм: сюжет психологічний, а «все інше» ролі для О. Кобилянської не відіграло.

О. Кобилянська – емансипантка, визнаний майстер психологічної прози західноєвропейського гатунку, письменниця, яку пов'язують розмови про феміністичний дискурс в українській літературі. Кобилянська одна з перших в українській літературі звернулася до відображення жінок-інтелігенток, які прагнуть вирватися з міщанського середовища. І це показується в її творчості: в поемі «Меланхолійний вальс» і в творі «Царівна».

В «Меланхолійному вальсі» нам Кобилянська представляє трьох жінок, які живуть в комуні. Хочу зазначити, на мій погляд, дві жінки-інтелектуалки – Ганнуся і Софія. Вони займалися такою справою, яка линула їм до душі.

Ганнуся любила займатися мистецтвом й сама була художницею. Ганна мріє розвиватися, вона належить до витончених, артистичних натур. Приваблива, але часто примхлива й неврівноважена. Надзвичайно талановита, живе своїм ремеслом. «Я – артистка і живу відповідно артистичним законам, а ті вимагають трохи більше, як закони...сіро-програмованої людини...» [2; с. 2] Прикладом тим, що вона незалежна, спроможна жінка це те, що в новелі, коли вона поїхала в Італію, знайшла там чоловіка і народила дитину, вона через три роки гордо повертається сама з сином, і це показує, що вона може ростити дитина сама, без допомоги чоловіка.

Софія любила грати на фортепіано. Для неї мистецтво стає засобом саморозкриття, віддушиною для духовних сил героїні, яка зазнала приниження у житті через нещасливе кохання. Як Софія казала: «Він (колишній коханий)

навчив мене ненавидіти...» [2, с. 21] І так для неї найважливіше в житті стала музика. «Лікарі заборонили їй навіть займатися якийсь час музикою, але що їй без музики, як казала, нема життя, то не держалася їх приказів і грала й грає досхочу». [2, с. 27] Таким чином ми бачимо, щоб отримати жіноче щастя в неї має бути улюблена справа і внутрішня сила.

Іншу феміністку письменниця показує в «Царівні». Образ Наталки Верковичівни в повісті «Царівна» — це «новітній тип мислячої жінки», за визначенням самої О. Кобилянської. У цьому образі письменниця виділяє дві основні риси — почуття обов'язку перед народом та пристрасне прагнення до світла, добра, свободи, романтичне поривання до ідеалів майбутнього. Наталка своє становище характеризує так: «Правда? Справедливість? їх нема! Нема для того, хто приневолений приймати їх з другої руки...» [3, с. 11]

Таким чином, героїня приходить до усвідомлення свого місця у світі, вона бажає активного життя, боротьби. Сильною її вважають лише у бажанні вирватись із залежності від родичів, стати самостійною людиною.

Наталка прагне знайти відповідь на питання, що цікавлять її. Найперше її бажання — мати можливість читати: «... вона... не просила більше, як лише того, щоби в вільних хвилях і по домашній праці могла читати». [3, с. 6]

Наталка любить життя, вірить у людей, у добро, прогрес. Тому вона не дає затоптати себе «грубій, тупій, бездушній силі» і не впадає в пітьму, бо пізнала «світло правди». [3, с. 18]

Отже, О. Ю. Кобилянська виборювала своє місце в чоловічому світі. Через це вона створює новий образ жінки. «Нова жінка» у О. Кобилянської – це жінка-інтелігентка, яка ламає стереотипи тодішнього часу. Насамперед, це жінка, яка ставить себе на рівні з чоловіками. Вона упевнена в своїх силах, робить те, що вона хоче, і навчається тому, що вона хоче, і це не буде залежати від того, чи буде в неї чоловік чи ні, як представлено в поемі «Меланхолійний вальс». Ще «нова жінка-інтелігентка» – це жінка, яка може жити в несправедливому житті з піднятою головою, як це показала героїня з твору «Царівна».

-
1. Грушевський М. "Царівна". Оповідання Ольги Кобилянської. *Грушевський М. С. Твори у 50-ти томах*. Т. 11. Львів: Світ, 2008, с. 277 - 281.
 2. Кобилянська О. *Valse Melancolique/ Шедеври української літератури*. К.: МВС, 2016. 47 с.
 3. Кобилянська О. *Царівна: Повісті*. Х.: Фоліо, 700 с.
 4. Кобилянська О. *Слова зворушеного серця. Щоденники. Автобіографії. Листи. Статті та спогади*. К.: Дніпро, 1982. 359 с.
 5. Павличко С. Д. *Дискурс модернізму в українській літературі*. 2-ге вид., Перероб. і доп. К.: Либідь, 1999. 446 с.